Published and distributed under permit (No. 751), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. — ЧИСЛО 174. — ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ЧЕТВЕР, 28-го ЛИПНЯ, 1921. — VOL. XXIX. — No. 174. — JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, JULY 28, 1921. — THREE CENTS

ВНОСЯТЬ ЗАКОНОПРОЄКТ НА ПОМІЧ ФАРМЕРАМ

ВАШІНҐТОН, 26. липня. — Сенатор Келоґ з Минесоти вніс в сенаті законопроєкт про поміч для американських фармерів.

На основі сего законопроєкту, котрий, як каже внескодавець, вироблено на виразне бажанє президента Гардинґа, існуюча ще від воєнних часів „корпорація воєнних фінансів" (Вор Файненс Корпорейшен) має право видавати фармерам гроші на рахунок фармерських продуктів, призначених на вивіз за границю.

ПІВДЕННІ УРЯДНИКИ ОБУРЮЮТЬСЯ НА ПОГОЛОСКИ ПРО ПОШЕСТЬ ПЕЛАҐРИ.

МЕМФИС, Тенесі, 26. липня. — З усіх сторін напливають протести проти ширених з Вашінґтону поголосок про страшне поширенє пошести пелаґри серед населення так званого бавовняного пояса. Урядники південних стейтів протестують проти кампанії проти сеї хороби, початої федеральними властями і Червоним Хрестом. Вони кажуть, що вістки про поширенє недуги значно переборщені, що ані нема тільки хорих, як кажуть донесення, ані тільки смертий. Вони упевняють, що південні стейти не потребують в сій справі помочи від федеральних властий, бо з тими проявами пошести, які є, місцеві стейтові власти самі дадуть собі раду.

Урядники стейту Джорджія доносять таке саме. Поголоски про пошесть та голод є значно пересаджені. Правда, полудневі стейти, що плекають бавовну, потерпіли значно через упадок ціни бавовни, якої ціна впала від 10 до 40 центів на фунті, але мимо сего не можна говорити, щоби населенє Джорджії голодувало.

Противно сего року Джорджія сподіється мати урожайний рік. Вона має під управою бавовни 30 процент більше землі, як мала колинебудь передтим. Під збіжем і кукурузою є сего року 60 процент більше землі. Стейт уже вислав на північні ринки коло 15.000 ваґонів мельонів.

АТЛАНТА, Джорджія, 26. липня. — Обі палати стейтової леґіслятури ухвалили одноголосно резолюцію проти поголосок, що мовлять стейтови грозить голод і пелаґра. Резолюція каже, що в стейті пошесть поширена лише незначно. Атлантська торговельна палата почала в тій справі конференції з представителями Червоного Хреста.

ДЖЕКСОН, Місісіпі, 26. липня. — Ледерс, секретар стейтового уряду здоровля, заявив, що лист президента Гардинґа про пелаґру в сім стейті є смішним і абсурдним.

Він каже, що сього року віднрито в стейті всего 2.238 случаїв сеї хороби. Хороба має ослабати, а не зростати в сім стейті, бо вже навіть Мурини, серед котрих найдено 80 процент усіх случаїв сеї хороби, починають учитися робити свою страву ріжноманітною, а не жити одною лише кукурузою.

ВАШІНҐТОН, 26. липня. — Федеральні власти не мало здивовані протестами, що почали сипатися з південних стейтів проти акції федеральних властий проти пелаґри. Урядники федерального уряду здоровля заявляють, що вони не можуть уфнути ані одного слова з того, що сказано було досі. Що положенє полудневих стейтів є богато гірше, як попередних років, се вони знають від представителів сих стейтів в конґресі. Сенатори і конґресмени сих стейтів не раз і не два звертали увагу на скрутне положенє господарки і здоровля в полудневих стейтах.

Вчора відбулася тут конференція найвисших урядників здоровля з представителями Червоного Хреста; предметом нарад була кампанія проти пошести пелаґри. Вони рішили, що навіть якби протести полудневих стейтів мали яку дійсну основу, треба почати акцію, щоби запобігти поширеню сеї хороби на другий рік.

РІШАЮТЬ, ЧИ СУД МОЖЕ АРЕШТУВАТИ НАЙВИСШОГО УРЯДНИКА СТЕЙТУ.

СПРІНҐФІЛД, Илинойс, 26. липня. — Судя окружного суду в Сангамон Кавнті видав нині своє рішенє в справі ґубернатора стейту Смола, обжалованого за спроневіренє стейтових гроший, котрий казав, що його не можна арештувати, бо він як голова стейтових властий стоїть понад правом.

В своїм рішеню судя сказав, що вправді давнїйше було засадою права, що король як найвисша власть в стейті не може пополнити злочину і не може бути арештований, але сеї засади ніколи не признавано у відношеню до урядників в Америці, які походять правильно з вибору народа.

Монархічна засада про королівську недоторкаемість не була принята республиканськими державами. „Наші ґубернатори не родилися королями. Вони не вродилися зі сяєвом святости довкола своєї голови," — говорив судя, видаючи своє орєченє.

Судя далі перечив, немовби ґубернатор стейту мав право взивати стейтову мілїцію, щоби боронитися перед доручене́м собі судових писем про своє арештованє. Ґубернатор має право викликати мілїцію, але лише на те, щоби помагати урядникам виконувати право, а не на те, щоби помагати нею ломати право. Офіцери мілїції, діставши безправний наказ, не мали би права слухати наказу; такий наказ так, гейби зовсім не був виданий.

ВЖЕ ГОЛОДАЮТЬ.

ТАРНОПІЛЬ, 21. червня. — Сюда доносять, що всім предкомам (комітетам харчування) дано зарядженя як найскорше перевести жнива, щоб запобігти голодови, який має охопити совітську республику. Як відомо в розпорядженю влади, дня 13. червня було всього 17 міліонів пудів збіжа. Мінімальна потреба збіжа на місяць виносить до 20 міліонів пудів, отже збіжа не вистарчить навіть до 15. липня. Одночасно мається перевести зменьшенне пайки на одну третину.

ПЕДАГОГІЧНІ КУРСИ.

ТАРНІВ, 21. червня. — Місцеві педагогічні сили української іміграції зорганізували комісію для розроблення програми і плянів проєктованих педагогічних курсів для таборових учителів. Комісія запросила ряд педагогічних сил і реґулярно три рази в тиждень працює над організацією і переведенням в життє наміченої мети.

ДОШКУЛИЛИ.

ЛЬВІВ, 21. червня. — Особа, що прибула декілька днів тому з України повідомляє, що большевики спішно формують для відправки з України на Сибірський фронт найбільш повні війська. Але вони намагаються се замаскувати, бо бояться щоб таке ослаблення військової сили на Україні не було використане місцевим ворожим елементом.

По частинам червоної армії організуються збори, де зясовуються червоноармійцям вся небезпека сибірських подій і закликаються до оборони совітської республики. Большевицька влада звертається також і до населення за підтримкою. Між иншим чекають спеціяльної відозви з Москви де, як сподіваються, має бути за підтримку влади, пообіцяно ряд уступок на користь населення.

ПОВСТАННЯ НА КУБАНІ.

КИШИНІВ, 20. червня. — Після відомостий, що надійшли з Кубані, видко, що ся територія уявляє бурне море повстань. Вільнолюбні козаки станиць ніяк не можуть помиритися з режимом большевиків, особливо, коли се торкається їх майна.

До повстанців приєдналися інтелігенція і робітники, яких примусив до сього небувалий голод по містах. Не тільки хліба, а навіть імітації його в містах нема. Инших продуктів у містах більш немає. За то повстанці мають все, бо в станицях ще є досить ріжних харчових продуктів і жадний терор не зможе їх „викачити". Кожда така спроба зустрічає завзятий збройний опір, що ще більшує повстання.

В богатьох місцях на бік повстанців переходять цілі частини червоних військ. У минулому місяци на бік повстанців передався цілий 9-ий совітський полк, в якій большевики дуже жорстоко розправилися: розстріляли старшин і полк зреформували.

Засівна компанія на Кубані зовсім не вдалася; недосів проти попереднього року більше на 50—60%.

ЖЕНЩИНА СУДІЄЮ.

ВАШІНҐТОН, 25. липня. — Президент Гардинґ іменував панію Марію О. Тул головним судією муніціпального суду в окрузі Коломбія.

Досі пані О. Тул занималася адвокатською практикою в місті Вашінґтоні.

ПОВСТАННЯ В РОСІЇ.

КИШИНІВ, 20. червня. — Повстання, що в минулому місяци розпочалися в Тульській губернії, перекинулись в Орловську, Воронізьку і почасти в Калужську.

Сі повстання поширяються на поволзький район. Повстанці звернулися до Антонова і певно загальне керування сими повстаннями буде в руках Антонова, який зараз перебуває на Вороніжчині.

ХТО ІЗ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ МАЄ СЛУЖИТИ ПРИ ПОЛЬСЬКІМ ВІЙСКУ?

Недавно вийшов розпорядок польського міністерства військових справ, який, каже, що у Східній Галичині не обовязані до військової служби в польськім війску Українці, Німці і Жиди, Віроісповідання (обряд) не значить нїщо при обовязку військової служби, то значить, що всі Поляки мусять служити при війску, хочби котрий був і греко католицького обряду. Але Українці, навіть ті, що є римо-католицького обряду не мають служити в польськім війску. Розпорядок сей видано ще й тому, що богато Поляків переходило на наш обряд, щоби не служити при війску. Є в них і такі патріоти.

ГРАД, СНІГИ І В ПОВЕНИ В ГАЛИЧИНІ.

В селі Зеленій бучацького повіту упав град і більш доби лежав на полях. Засіви знищені майже до тла.

В східних Карпатах упав послідного тижня місяця червня, сніг

Кількадневна слота того самого тижня наробила великої шкоди. З усіх сторін краю доносять про великі повени рік і потоків, особливо в сторонах горішного Дністра. В околицях Стрия вилив Дністер в наслідок остатніх дощів так сильно, що затопив всі сіножати, особливо на правому своєму березі. Трави заляв намул, а готові вже копиці сіна понесла вода з собою. В наслідок цего, що худоби нема де вигнати пасти, люде повели з нужди сотки товару на торги. Людська кервавиця сталася добичею паскарів, що мов хмара злягли на торги по місточках і за півдармо купують від людей худобу. Доносять нам, що в околиці Стрия запило 170 штук худоби, які зірвала з собою вода підчас виливу. Вода принесла також багато домашних господарських знарядів.

Не менше також вилляв і Буг. Коло Красного вода розлялася на якій кільометр довкола і знищила всі поля кругом, особливо сіножати.

В цілім краю вигнило збіже, особливо жито.

ЖІНКА ГОРКОГО ПРО СИТУАЦІЮ В РОСІЇ

БЕРЛІН, 25. липня. — Жінка письменника Максима Горкого в розмові з американським кореспондентом, сказала, що всі небольшевицькі елементи в Росії вже забули про політичні ріжниці і взяли ся до праці над ратованєм мас російського народу.

„Мій муж не є большевиком" — казала пані Горкой — однак він пішов до Леніна і просив, щоби йому було позволено виїхати з Росії для здобутя чужої помочі для голодуючих мас.

Максим Горкий бачить одинокий ратунок для російського народа в помічній акції з боку загранці.

Більше, чим 6 міліонів людий, виселилися вже з околиць Волги, які є найбільше дітнені голодом. Та страшна національна катастрофа Росії є получена з незчисленими трагедіями.

Ціла Росія надіється, що Америка уділить тепер Росії таку енерґічну і широку поміч, як її дала в році 1891, коли в Росії панувала холера.

ЩО ДІЄТЬСЯ ПО НАШИХ СЕЛАХ?

До Романова пов. Бібрка прийшов на Зелені свята один баталіон війська з 4 скорострілами, окружив в ночи село і почав шукати за двома збігами з табору полонених, Стефаном Чехом і Стефаном Гапкою. Всіх мужчин вигнано нагайками на площу коло церкви, причім декого побито, агром. Кохановському вибито око. Один з пошукуваних, Стефан Чех, знаючи вже добре гаразди в польськім таборі, волів відобрати собі життя і його трупа таку принесено на площу, другому удалось втечи.

Той сам баталіон був і в Підяркові, де переведено ревізію, при якій у селянина Івана Захаркова розбито шафу і забрано гроші, діямант до різання скла, годинник і инші річи. Коли Захарків упімнувся о свої річи, віддано йому гроші а річи пропали. В додатку забрали його сина Федька до громадської канцелярії і так його били, що він лежить тепер тяжко хорий.

ПАНЩИНА В ЖИДАЧІВЩИНІ.

В селі Турадах пов. Жидачів завів дідич Комарніцкий панщину. Кожда родина мусить робити чотири дні на панськім лані. Хто не піде, того силою возьмуть двірський гайдук, сільський поліціянт і війт. На примусову роботу позволяє собі дідич гнати людей тому, що вони пасуть корови на його пасовищі, за що давніще оплачувалися йому дводенною працею. Комарніцкі позбавив селя нодинокого виїзду з села до сусідної Демінки, установивши там рогачки. Коли хто не хоче вийти працювати на панському лані, пан Комарніцкі назначує йому кару 120 марок, хоч сам платить по 35 марок денно за роботу. А люде дурні тремтять перед поліцаєм і слухають панського наказу.

НАЙВИСША РАДА ЗБЕРЕТЬСЯ 4. СЕРПНЯ

ЛОНДОН, 26. липня. — Урядово проголошено сегодня, що засіданнє Найвисшої Ради відбудеться в Парижи, 4. серпня. Засіданнє має зайнятися виключно справою Горішного Шлеска.

Англію буде заступати державний секретар Корзон і Балфур, президент тайної королівської ради. Ллойд Джордж зовсім не буде присутний.

Американський амбасадор Гарвей буде брати участь в засіданнях з дорадчим голосом.

ПРОКЛЯМАЦІЯ МИРА В СЛІДУЮЧИМ ТИЖНИ.

ВАШІНҐТОН, 26. липня. — З урядових кругів доносять, що в наслідок принятої сенатом мирової резолюції, в протягу слідуючого тижня буде проголошена проклямація законного закінчення війни між Злученими Державами і Німеччиною і Австро-Угорщиною.

АВСТРІЯ НЕ СПОДІЄТЬСЯ ЧУЖОЇ ПОМОЧІ.

ВІДЕНЬ, 25. липня. — Австрійська корона постійно паде в своїй вартости. Сегодня виносив курс 930 корон за 1 доляра.

Брак довіря на біржах до австрійської валюти лежить в тім, що є малі вигляди, щоби загранця давала дальшу постійну поміч Австрії, як се дотепер було, а також в тій причині, що австрійське правительство безнастанно друкує нові паперові гроші, щоби ними оплачувати свої розходи.

ЯПОНІЯ ПРИЙМАЄ ЗАПРОШЕННЄ НА ВАШІНҐТОНСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

ТОКІО, 26. липня. — Японське міністерство приняло сегодня на своїм плинарнім засіданню запрошенне уряду Америки, щоби Японія взяла участь в вашінґтонській конференції в справі розоруження на Спокійнім Океані.

Японська преса домагається склкання надзвичайної сесії парляменту, щоби представникам японського народа була дана можність висказати бажання і стремління Японії.

Барон Ґото, бурмистр міста Токіо, висказався сегодня, що на вашінґтонській конференції Японія не знайде богато прихильників. Японія — після його думки, не представляє собою такої сили, як се загально світ думає. Сила держави лежить в промислі. Вправді Японія має доволі розвинений промисл, однак ще не сконцентрований.

Сегоднишні обставини не позваляють Японії на безнастанні зброєння.

СОВЄТИ ВЖЕ ОДЕРЖАЛИ ВІДПОВІДЬ ГУВЕРА.

РИҐА, 26. липня. — Сегодня доручено в Москві відповідь Гувера.

Сподіються, що російська відповідь наступить в протязі кількох слідуючих днів.

Др. Анский, шеф російського пресового бюра, заявив, що 22 міліонів людий, головно в надволжанських околицях — є загрожених голодом.

Поміч тамтуди найлучше посилати через Петроґрад, а відтак водним каналом, який лучить собою рік, Неву і Волгу.

Транспорти зелїзницями є прямо неможливі, поповоду нужденного стану російських зелїзниць.

Виключене є також посилати транспорти поживи для голодуючих околиць — через Чорне море або Каспійське море.

Совєтські круги є тої надії, що Европа і Америка прийдуть до переконаня, що страшна катастрофа, яка грозить російському народови є річю більшої ваги, чим всякі політичні упередження, тому вони вірять, що для зглядів чисто людських — цілий світ прийде з помочю Росії.

НОВА ВІЙНА В МАРОККО.

МАДРИД, 26. липня. — В околицях міста Мелілля в Марокко, розгорілася від кількох днів завзята боротьба між місцевими арабськими племенами і еспанським ґарнізоном.

По одержанню скріплень, еспанське військо в околицях Мелілї, де йде ще далі боротьба з Арабами, виносить 25.000 людий.

Еспанське міністерство війни, в своїм послїдним комунікат про бої в Марокко, сповіщує, що ситуація Еспанців значно поправилася і арабські племена будуть в дуже скорім часі поконані.

ҐЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК В ІТАЛІЇ.

РИМ, 26. липня. — Радикальні робітничі партії оголосили ґенеральний страйк, як протест проти сего, що в послїдних уличних розрухах в містах Ґросетто і Монтеротондо, богато впало забитих комуністів.

ГРЕЦЬКІ ПОБІДИ НАД ТУРКАМИ.

АТЕНИ, 26. липня. — В часі 10-дневних битв, які відбувалися в околицях Ескі Шер, турецька національністична армія стратила 75 процент своєї сили. Турецька армія є в своїй аґресивности зовсім зломана.

Внаслідок грецького побідного наступу, турецьке правительство враз з турецькими установчими зборами були змушені перенести свій осідок до міста Сівас.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЗНОВ МОСКОВСЬКІ ПАНИ „РАЗОБЛАЧИЛИ" СВОЇХ МУРИНІВ.

Через три роки з верхом Україні в старому краю простягають до нас руки і просять о поміч. Через три роки показують на свої рани, розповідають про свої муки, люті катування ворогів, страшні знущання завойовників, звірські злочини Ляхів та Москалів.

Відкликуючися на сі страшні голосіння своїх братів зза моря, американські Українці помагали і помагають своїм браттям як мога. Хоч розбита ся поміч, хоч неправильна, хоч злезорганізована, та все таки не можна сказати, щоби американські Українці поглухли на клич своїх братів.

Знайшлася однак серед наших людей горсточка московських і ляцьких агентів, котрі почали завзяту агітацію проти запомогової акції для голодуючих та мучених братів. Стали агенти писати по газетах, що помочи нема потреби давати. З цинізмом ситої собаки, що лежить в яслах на сіні, накидалися на всяку запомогову акцію. Довжезні статті писали про те, що о поміч кличе лише голодуюча інтелігенція; її вони називали буржуазією, а буржуазії ратувати не треба. Якщо український селянин і робітник дійсно голоде, говорили вони, то добре; тим скорше революцію зробить! На сю революцію казали вони покладати всю надію. З одного боку московські наймити казали, що московські червоногвардійці та червоноармейці незадовго зроблять червону революцію по всему світу, починаючи Польщею. З другого боку, польські наймити радили не ратувати наших братів під Польщею ані матеріяльно ані політично, бо незадовго наступить пролетарська революція в Польщі і варшавський пролетарський уряд заведе справедливість для галицького селянина і робітника.

Коли українські імігранти збиралися на віча і збори в справі організовання запомогової акції для своїх земляків у старому краю, тоді прихвосні московських большевицьких бюр приходили як московські громили на ті збори і розбивали їх звичаєм московських хуліганів, щоби не дати українським імігрантам зорганізувати запомогової акції. Деколи самі громили відбували віча, і на них наняті московськими чи польськими бюрами бесідники предкладали резолюції, щоби помочі браттям в старім краю не давати, що таку поміч можна дати лише тоді, як там отвориться дійсно „революційне" бюро, в якім мають бути лише самі комуністи. Віча громилів ухвалювали резолюції, в котрих говорилося, що правдиво революційні робітники не можуть давати помочи своїм голодуючим браттям, бо того рода поміч се буржуазна видумка; в них говорилося, що в запомогових комітетах сидить інтелігенція і що вона уже постарається, щоби її припала львина частина запомоги; в них говорилося, що правдиві революційні робітники можуть давати свою поміч лише чисто комуністичним бюрам.

Нераз уже історія глумилася з подлих наймитів. Пани наймають наймитів, щоби зробили певну службу, нечесну, підлу, нікчемну. Слуга понижається для роботи, тратить честь і поважання серед людий, уподлюється, а коли сповнить те все, нащо його пани наняли, тоді пан бере за обшивку, викидає за двері, і копає там, де ноги ростуть. Німці навіть пословицю придумали про наймитів-рабів: „Мурин зробив свою службу; най Мурин забираєсь".

Таке саме сталося уже з московськими наймитами. Московські Мурини серед українських робітників в Америці уже зробили свою службу. І вони можуть уже іти. Так завирокували московські пани. Дня 20. липня в головній кватирі совету в Москві зійшлися представителі московського большевицького уряду та представителі контр-революції. Був там і Лео Каменев, президент московського совету, і Луначарський, большевицький комісар большевицької освіти, і Леонід Красін, большевицький міністер торговлі, був також начальник Третого Інтернаціоналу і другі совєтські урядники. Зі сими визначними членами большевицького уряду відбували конференцію прибувші зза границі такі визначні члени „контрреволюції", як Теодор Головін, бувший голова другої російської Думи, Ніколай Кутлер, бувший царський міністер, Прокопович, бувший голова департаменту рільництва і торговлі, який був міністром за Керенського, і другі.

Говорили вони про ратування Росії перед голодом. Обі сторони згодилися, що ПОМІЧ ГОЛОДУЮЧИМ — ВАЖНІЙША СПРАВА, ЯК ПОЛІТИЧНІ РІЖНИЦІ МЕЖИ НИМИ, ТОБТО МЕЖИ БОЛЬШЕВИКАМИ ТА ПРОТИ-БОЛЬШЕВИКАМИ. Справу голодуючих мас в Росії признали такою справою, перед котрою мусять устати всяка боротьба межи комуністами та їх противниками, межи „революціонерами" та „контр-революціонерами". Що більше, вони зорганізували спільну запомогову акцію, яка має постаратися о поміч від загарниці і розділити спільними силами сю поміч серед терплячого населення.

Значить, большевики зійшлися з тими самими, котрих через три роки з верхом різали, вішали, розстрілювали. Зійшлися з ними для помочі московським масам, голодуючим через большевицьку політику та недорід. Справу допомоги голодуючим признали першою справою, важнішою як справа так званої большевицької революції.

Так дивляться на запомогову акцію ті самі дозрілі люди, що наймали тут в Америці хуліганів та громилів для розбивання української запомогової акції. Московські большевики, які замикали очи на голод українського народа, обрабованого з хліба московськими та ляцькими рабівниками, тепер признають справу голоду Москалів за справу, важнійшу від большевицької політики.

Таку відправу дають большевики своїм власним слугам, наймитам, затягненим з продажних писмаків та горлачів. Такого копняка дістали від власних панів вірні слуги-підніжки Москви.

Чи може тепер бути дивно, що вони так казяться, що вють ся в розпуці, захлипуючися піною скаженої люти, що кидаються довкруги з уїданнем на кожду українську політичну акцію? Так собака, набравши батогів від пана, зганяє свою злість безсилля на прохожих.

Українські імігранти, котрі все щиро горнулися до всякої політичної і запомогової акції для ратовання старого краю, можуть бути вдячні большевицьким панам в Москві за те, що вони розкрили хуліганську роботу своїх наймитів в Америці. Московські пани-комісарі показали нам, як треба дивитися на запомогову акцію для голодуючих. Що запомогова акція не признає революціонера ані контрреволюціонера, що вона стоїть понад політичну акцію, що вона не знає партій.

Коли наймити московських комісарів ще будуть далі кидати колоди запомоговій акції для голодуючих Українців, українські імігранти не будуть дивитися на наймитів московських, але возьмуть собі примір зі самих московських панів.

ПАМЯТИ ТИХ, ЩО ПОЛЯГЛИ ЗА РІДНИЙ КРАЙ.

(Від власного кореспондента).

Покійний полковник **Дмитро Вітовський**, — під якого командою українські війська в ночи з 31. жовтня на 1. падолиста 1918 заняли Львів, який опісля був першим державним секретарем військових справ Західно-Української Народньої Республики, а потім разом зі мною виїхав до Парижа для переговорів про польсько-українське перемирє, — часто любив ходити до величавої гробниці Наполеона. Оглядаючи її все жалував, що в нас нема таких величавих державних памяток і традицій. Як інакше виглядала би наша теперішня боротьба за державну самостійність — говорив — колиб кождий Українець від малої дитини, з покоління в покоління, виховував свої національні почуття на таких памятках славної минувшини.

В такі хвилі я йому говорив, що треба нам радіти, що власне нашому поколінню судилося бути учасниками і свідками подій, які для будучих поколінь станутъ такою славною традицією. Те, чого в нас доси не було, творить власне наше покоління. Його діла станутъ традицією для нащадків. Стане такою традицією й те, що Ви зробили, — говорив я йому, — і всі стрілецькі бої від початку світової війни і діла Січових Стрільців на Великій Україні, і Ваше діло — заняттє Львова...

Не спodівався я серед тих розмов, що сама особа Вітовського так швидко стане предметом традиції, що він так швидко відійде від нас на віки.

* * *

Отсі розмови з пок. Вітовським пригадалися мені, коли прочитав я в наших львівських часописях відомість, що у Львові наші діячі заложили комітет, який власне має дбати про те, чого недостачу так відчував пок. Вітовський.

Сей комітет, який називаєть ся **„Краєвий Комітет охорони воєнних могил і памяток"**, має власне за задачу дбати про могили, в яких зложені на вічний відпочинок ті, що лягли в боротьбі за українську державну самостійність, і взагалі про всі памятки української боротьби за незалежність.

Комітет поставив собі такі задачі:

1) Зберігати воєнні могили та вести їх виказ.

2) Перевести виказ усіх полягли́х борців.

3) Збирати памятки по них, записки та народні перекази.

4) Величати їх память торжественними обходами та ставленнем памятників.

5) Словом та образом пропагувати ідею зберігання й величання памяти поляглих борців.

Краєвий Комітет має вести провід в цілій акції: уложити плян діяльности в цілім краю, видавати відозви, давати вказівки, приготовляти літературу для пропаганди ідеї і збирати потрібні фонди.

Повітові й місцеві комітети мають переводити акцію на місцях по вказівкам Краєвого Комітету.

Перед Зеленими святами Краєвий Комітет охорони воєнних могил і памяток видав до українського громадянства відозву, в якій закликає устроїти підчас Зелених свят на могилах поляглих борців обходи для вшанування їх памяти. В програму сих обходів мали входити: 1) впорядкуванне і прикрашенне могил, 2) торжественна відправа молебнів, 3) збиранне фондів на потреби Краєвого Комітету.

Краєвий Комітет мав видати на Зелені свята однодніву, присвячену памяти поляглих борців.

* * *

Ось так почався в нас акція, яка має за ціль зберегти память тих, що поклали свої голови за українську державну незалежність і витворити славну традицію боротьби аз волю українського народу.

Очевидно, важко буде нашим діячам під польським ярмом вести ту їх працю. Адже память тих, що полягли в війні проти польського наїзду на нашу землю, буде все і все говорити живим поколінням: Ідіть за нашим приміром! Вставайте, кайдани порвіте!

Та чейже прийде час, коли наша земля знов стане вільна від польського ворога і тоді ми свобідно зможемо величати память тих, що обороняли перед ним рідну землю.

* * *

Отсі уваги, які я почав згадкою про пок. Вітовського, хочу також закінчити згадкою про нього.

Як відомо, він згинув у серпні 1918, впавши з літаком, яким хотів дістатися на Україну.

Треба спodіватися, що одною з перших задач комітету буде спровадженнє його тіла з Берліна, де він тимчасово похоронений, на рідну землю. Нехай память про нього будить у грядущих українських поколінь ті думки, які снувалися в його голові, коли він оглядав гробницю Наполеона.

27. червня 1921.

Д-р Михайло Лозинський.

Юра Шкрумеляк.

БОРЦЯМ.

Я бачив вас в годину відпочинку.
Як ви на мить складали свою зброю,
Згадали все давне і мрію святою
Вбачали матір, жінку і дитинку.
Ви їх лишили там... Прощальне слово
Вчувалось вам як струна золота.
А погляд їх... та ні, в вас грудь тверда
Не їй ридать, ви лицарі на ново!
Ви знали, що на тій святій дорозі
Не сміє вам у серце проникнути
Давне життя; — ви стали на порозі
Нових змагань—новими й вами слід бути.
Ви стали всі, збуджені сурмачами;
Бальорим рухом стерли піт з чола.
Ставали в ряд, а з груди пісьн гучна
Ударила як филя берегами.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Тов. „Вільні Козаки села Росільна", від. 196, повідомляє, що піврічний мітінг відбудеться о 7-мій годині вечером в суботу, 30. липня, в галі церковній при ул. Грін і Сусекс. На порядку нарад піврічний звіт касовий і инші справи. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — В. Мартинець, предс.; І. Марусин, секр.

Левко Лепкий.

ТИМ, ЩО ОСТАЛИ НА СТЕПАХ УКРАЇНИ...

Ви йшли
Кервавились в боях,
Мережали надії
Греміла пісня по ланах
На бік недоля, смерть і жах!
Великі були мрії!...

Ви йшли, кервавились в боях,
А все для — України
Гроби чорніли по степах
І нісся сум і нісся жах,
І з вас остали тіни...

І не вертали у вінках
Лаврових, як герої,
Не маяли хустки в вікнах,
І не витали по хатах
За труди і за бої.

А як скиталлі, як ті пси
Вертали на останку,
Важкі зайшли на вас часи,
Зарання нашої весни,
І так вже до останку...

І хоч до віку поклялись
Тверді ламати скали,
Надії, мрії завели,
Конали гинули гнили
А трупів — пси зідали...

З ПЕКЛА ПОЛЬСЬКОЇ НЕВОЛІ.

Бандитизм в Східній Галичині.

КРАКІВ, 7. липня. — „Курер Цодзенни доносить, що бандитизм в Східній Галичині дійшов до таких розмірів, що зовсім нагадує собою часи 30 літньої війни. В околиці Риманова від довшого часу нападає на села банда злочинців, які втікли з станиславівської вязниці. Населенє всіх доокола сіл незвичайно занепокоєне. Люди не сплять цілими ночами, вичікуючи нападу бандитів. Польська жандармерія відноситься до сего зовсім рівнодушно.

В селі Залучу, жовківського повіту, польський улан Крольчак вимордував цілу жидівську родину Волінерів, відтак зрабував усі дорогоцінности а дім підпалив.

В Якубовій Волі, селі дрогобицького повіту, замасковані бандити напали на хату селянина Івана Василяка, цілу його родину в бестіяльський спосіб покалічили ножами, і все що було лише в хаті, зрабували.

В Клепарові, львівським передмістю, бандити напали на дітий, що бавилися при улиці. 11 літню дівчинку, Марію Клос, бандити знасилували.

Білоруський рух проти Польщі.

КОВНО, 7. липня. — Литовська телеграфічна агенція доносить, що недавно відбулися в Минску і инших містах Білої Руси масові мітінґи, на який піднесено греміяльний протест проти дикої польонізаторської роботи, яку ведуть Поляки на білоруських територіях, що знаходяться під польською окупацією. Польські власти позамикали всі білоруські школи і не позволяють, щоби в церквах відбувалося богослуження в білоруськім мові.

Польські почтові власти конфіскують усі білоруські ґазети, призначені до висилання заграницю.

Морд на українськім селянині.

ЛЬВІВ, 9. липня. — „Вперед" доносить: Михайла Кульчицького з Чайкович, рудецького повіту, який служив при українській армії, застрілив польський жандарм, без ніякої причини, коли Кульчицький повертав по роботі з поля до дому.

Польські вимушення.

ЛЬВІВ, 9. липня. — Після вістий з львівських газет, в городецьким повіті ходять по селах, від хати, до хати, польський жандарм з Рокішної і польський податковець з Янова, вимушуючи від населення за помочию погроз складання значних грошевих датків на польські патріотичні цілі.

Наклюкають польських кольоністів в Америки.

ЛЬВІВ, 9. липня. — „Пяст", офіціяльна газета польського премієра наклюкає американських Поляків, головно бувших жовнірів армії Галера, щоби як найскорше поверн уди з Америки до Польщі, бо велика потреба польських кольоністів на богаті українські землі. Та сама газета подає до відома, що вкоротці будуть розділені поміж польських кольоністів ти землі в повітах, володимирськім, дубенськім, кременецькім і радзивилівськім.

ОСТАНКИ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ.

(Лист з Великої України).

Після трагедії Галицької Армії в мин. році большевики розброїли частини, які ще залишилися по їхньому боці, а решту їх і пігнали в Одесу. Сорок люда розстріляли, а решту відправили в Казань на роботи. Тут були вони під строгим наглядом політкомів.

Після замирення з Поляками большевики перенесли ці частини на Київщину, а саме в уманський повіт. Тут зорганізовано з них окремий галицький полк, який входив у склад 45-ої совітської дивізії. В полку було около два тисячі люда, при чому військо до нього багато бувших полонених з великої війни Галбюр забрало їх з Сибірі і передано в цей полк. Не бракувало й таких, що, дісталвшись до полку, втікали й шукали приватно заробітку на селах. Полкови поставлено за завдання помагати большевикам стягати з сіл продукти та успокоювати разом з червоноармейцями селянські повстання. Та не вдалося большевикам пустити брата на брата. Навязуеться „модус вівенді" з повстанцями — і галицький полк не підніс на них оружия. Коли большевики посилали Галичан усмиряти яке-небудь село, вони мирно задовільняли селянське невдоволення. Селяне повстанці відплачувалися їм за це тим, що піймавши Галичан з червоно армейцями в полон, пускали їх на волю з проханням не виступати в будучому збройно проти них, між тим коли червоноармейців убивали.

З великою радістю привітали Галичане вістку з Москви (Ревоєнсовіту), що увесь галицький полк розпускається, і вони можуть йти, куди вгодно. Годиться додати, що большевики розпустили галицький полк на домагання Поляків. 3. VI. прибув з Умань до Києва ешолон з 720 здемобілізованими Галичанами. Всі вони заявили, що хочуть вертати домів. Нічого не помогла тут агітація доморослих комуністів, як Барана і ін. Я мав нагоду їхати з ними. Всі вони ворожо настроєні до большевиків. І характеристичне відношення большевиків до них: емісарі, які супроводжали їх до границі, повідомили польську пограничну команду, що в Галичину вертають українські військові частини, бувші червоноармейці з ярим комуністичним настроєм. Ефект був такий, що на стації Здолбуново Поляки не прийняли їх і відправили назад в Шепетівку, й досі сидять вони на півфунті хліба на день та ріденькій зупі. Не помагали протести проти задержки їх. Вкінці вислано в справі повороту делеґацію до польських властей. Підчас мого виїзду була чутка, що вони дістануть дозвіл на візд до Галичини.

На київському реевакуаційному пункті жде на поворот домів 1000 Галичан б. полонених.

З Галичан, які пошились в большевики і займають чини у большевиків, мені відомі: Баран, який був на зїзді РКП в Москві; старший Сіяк є начальником харківського територіяльного пішого полку; молодший Сіяк мав їхати у Варшаву, одначе побоюється; Яворський є головою Галоргкому; Юліян Чайківський завідує хемічним підвідділом Вукоспілки; В. Гадзінський є завідуючим адміністраційним відділом Наркомосвіти (громить Галичан, навкучив Харківянам своїми недотепними рефератами і скучними поемами, які читає часто в клюбі). Зрештою — не богато з Галичан пішло на приману комунізтів.

В. Яворівський.

Василь Щурат.

СПОЧИНЬТЕ, БРАТТЯ!

Спочиньте, браття! Ви втомлені в боях,
На Вас не жде вже синьожовтий стяг.
Наш біль, що сів на ваших могилах.
Не збудить Вас, хоч виллється молитвою.
Спочиньте браття! Ви ждали спокою.
Вже Ваша зброя в наших руках.
Позвольте нам вперед нести той страх,
Який закляли вам в Вашу зброю.
Колись той світ, що нам бажав загладу,
Як пил із чобота долів упаде.
Тоді вмісеться нам подібний день,
Тоді й на Вашу честь озвуться гимни
І наше одушевлення нестримне
Озветься ще із внукових пісень.

AN OBJECT LESSON

Some time ago when the German mark was quoted at little more than a cent, a lady in a neighboring city thought it might be a good thing to buy $100 worth and put them away against the time when German marks would rise in value. Remembering the mark piece as she had handled it in Germany on her last visit before the war, she thought she would come into possession of a large quantity of silver anyway. So she telephoned her order to a local bank and directed that the marks be sent to her house, meanwhile preparing a place in the cellar to store them. What was her surprise to see the marks delivered in the form of paper money, which the agent had no trouble at all in carrying in an inside pocket. She still has marks, but the rise in value has not yet taken place.

Now this story illustrates two things. One is the foolish desire of some people to possess money in some tangible form. It is akin to the craving of the miser who loves to fondle his gold, forgetting that by so doing he is losing just so much interest which it might have brought him had he invested it in some good security. The other is the foolishness of speculation. It may be that the German mark will go back to its former value —some day; and then again some other form of currency may take its place and the mark be withdrawn from circulation at the present market rate. Who knows?

But had the lady, instead of gambling her $100 against the paying power of a nation which must take years to recover, used her money to buy some good security backed by good real estate values and recommended by a concern of long standing integrity, it would have been earning money for her while she waited and she would have been sure of her principal in the end.

ГРОШІ НА БОНДИ.

Позички Національної Оборони належить слати на адресу:
DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA (2nd Dep.)
1901 Columbia Road, N. W.
Washington, D. C.
та подати ім'я і адресу. Бонди виставлені на 5, 10, 25, 50 та 100 долярів.

ДОПИСІ

ЧЕСТЕР, ПА.

Викидають людий на улицю.

Новинка в Честер, та небувала. Вже і тут викидають наших людий на улицю з хати — з дрібними діточками і з ґраттем.

В понеділок, 18. липня, о годині 8-мій рано, прийшов констабель з двома чорними, котрих наняв властитель домів, до дому, де мешкав Микола Галяк з родиною (5-ро дрібних дітий і жінка, ще нездорова по дитині) і помимо того, що Галяка не було в дома (пійшов був шукати роботи, так як тисячі других мущин) і помимо того, що діти ще спали, викинули всі річи на улицю, а вкінци дітий з ліжка постягали і постелі їх на улицю викинули, так що діти з мамою на улици зчинили плач, що й прохожим серця деревіли на вид того, що діється тепер в краю свободи, а під пору в краю без роботи і хліба. Причина та, що Галяк не мав чим доплатити решти ренту (ще 9 долярів) за послідний місяць. Властитель дому доконче зажадав решти ренту до 8. липня від 8. червня і наперед ще 30 долярів.

Галяк довший час без роботи і виробить день-два в тиждень, так що й життя не годен оплатити своїй родині, а тут нараз властителеви дому захотілось аж 39 долярів. Не жаль нікому за Галяком, але жаль тих дрібних діточок, що мучаться і голодні сидять та плачуть на улици. В понеділок без снідання і без обіду ті діточки сиділи плачучи, аж вечером один з сусідів нагодував їх і уложив спати.

В старім краю біда, а в новім теж нема гаразду. Бідному всюди однаково — все вітер в очи...

—o—

ПАЛМЕРТОН, ПА.

Комісарі починають скидати свої машкари.

„Скрізь і всюди комуністи мусять бути першими". Таку більшевицьку заповідь подибуємо в „Ежедннєвніх" з вівтірка (12. липня, 1921, ч. 161.) в редакційній статті під заголовком „Комуністи в Росії".

В цій редакційній статті, коли проминемо всі пусті слова та фабричні фрази (пр. „пролетарської влади", „диктатури пролетаріяту" і т. д.), редактор „Ежедннєвніх" пише, що більшевицькі, жидівські комісарі та царські чорносотенці і бюрократи, прийшовши до сили своїм деспотизмом проти волі українського народу і „виконавши... таку величаву ролю... мають право на диктаторство над віджившими своє контрреволюційними елементами"...

Що-ж то за „величаву ролю" здійснив комісарський режім? Російські комісарі-мілітаристи своєю заборчою політикою систематично нападали війною на українські землі, безпощадно обстрілювали та палили міста і села, грабили, що тільки попало під руки, немилосерно розстрілювали найлучших, найсвідоміщих найбільше витривалих членів нашого громадянства.

Українські селяни боронилися як могли від ворога під кермою свого правительства і коли тільки покорили ворога, знова бралися до відбудови своїх знищених осель. Але більшевики-мілітаристи за помочию Вранґлів і других їм подібних російських чорносотенців, та своїм побратимом ляхом перемогли наших знеможених селян і таки вкінци сповнили свою заборчу задачу: загарбали Україну, наслали жидівських комісарів, всю царську бюрократію та буржуазію, щоби та вся зґрая висисала послідну краплю поту нашого мужика, гнобила його ще грізнійше (бо лучше вишколена) ніж за царських часів.

Але більшевицькі комісарі тим іще не вдоволялися, що вже мають владу над українським мужиком. Вони знали, що скорше чи пізнійше урветься терпець українському селянинови; він збере свої послідні сили, зорганізується і скине з влади чужих більшевицьких комісарів та чорносотенців, а на їх місце постановить **своє правительство,** яке сповнялоб волю свого народу.

Більшевицькі комісарі хитрі; вони з своїми аґентами зуміли, навіть на іміґрації, небесними фразами зрушити найтвердші клітини в серцю українського робітника та заплющили йому очи, щоби дивився мов через решето, колиб йому звертало увагу на більшевицьку брехливу пропаґанду, та щоби не бачив комісарської господарки. Але вони не могли заманити селян, бо селяни бачили власними очима більшевицьку диктатуру та на власній шкірі зносили всі надужиття комісарські. Тому властиво селяни бунтувались і бунтуються проти неволі більшевицької.

Комісарі-буржуї, щоби улекшити собі клопіт, віддали десять міліонів українського, тяжко поневоленого селянства під ляцьку буржуазну, кровопийчу кормигу. Але кати Ляхи зажадали (в додатку до 10 міліонів селянства) ще грубої суми (в міліонах) гроший від комісарів-буржуїв, аби мали за що утримувати диких жандармів над безборонним мужиком, та після більшевицької методи катувати й розстрілювати наш поневолений народ.

І більшовики-буржуї згодилися дати Ляхам гроші, а „виконавши таку величаву ролю" над українським селянством та думаючи, що забезпечили себе від селянських повстань, починають скидати свої підборні машкари — безпечні. Навіть і редактор „Ежедннєвніх" отверто говорить: **„Партії (то є більшевицькій) докоряють бюрократизмом. Перед цим не закривають очей і самі найвизначнійші провідники партії".** Сам редактор свідчить, що російські комісарі (ніби партія) то ніхто инший як наслідники бувшого деспота царя, що то безмилосерні бюрократи, буржуї та чорносотенці давного деспота, котрих цілию є панувати над українським народом. Вони можуть не лише самі гнобити його, але віддати 10 міліонів з заплатою відвічним ворогам Ляхам. Се чисто по царськи, по більшевицьки.

Але прийде час, і вже приходить, що український народ освідомиться національно, збере докупи всі остатні свої сили, вижене зі своєї землі всяких чужих наїзників та кровопийців і сам буде господарити на своїй кровю зрошеній через довгі століття землі. Тоді буде „в своїй хаті і сила і воля" і аж тоді буде Україна „без хлопа і пана".

И. М. Стольмайстер.

Золото і зелізо.

Оповіданнє з американського Заходу.

(З німецького — Г. Валенті).

Містер Фішер поклав ґазету на бік. — Не хочесь вірити! — сказав він півголосом.

Містрес Фішер, котра як раз поралася коло того, щоби показати штуку, як можна із переношеної сукні своєї найстаршої доньки зробити наймоднійшу для своєї наймолодшої, видивилася на него. — Що не хочеш вірити, Джордже?

— Що ще нині суть так богаті в золото поля, як того новововідкрите Люкфільд — відповів Фішер.

— Чи може й нині єсть щось о тім в ґазеті?

— Є, і то такі річи, що чоловіка аж охота бере. Коби то я так був молодший або бодай сам один. —

Глубоке зітхненнє доповнило гадки пана Фішера.

— А щож би ти тоді зробив?

— Повандрував би до Люкфільд і став би копальником золота. З того було би певно більше як з торгованя старим зелізом, на яке я тут в Стайкергук засуджений.

— Може бути. Але до того не треба тобі зараз бути самому одному. Ані я ані діти не стояти тобі на перешкоді, коли хочеш конче іти до Люкфільд і там порпатися в земли за золотом.

— А щож би тоді стало ся з тобою і з нашими трома доньками?

— Не більше, як то, що вже й по трохи з нас зробило ся: старе зелізо.

— До чого ти то кажеш?

— Я, бачиш, гадаю, що ми чотири можемо тут і без тебе старим зелізом торгувати, а при тім і заржавіти.

— То ти хочеш тим сказати, що тут і без мене би обійшло ся?

Місіс глянула поважно свому чоловікови в очи. — Зовсім ні. Я хотіла тим лиш сказати, що твоя родина зовсім не буде тобі на перешкоді, як би тебе колись взяла охота і ти відважив ся шукати свого щастя де инде, а не в сій малій норі, де й більше підприємчиві натури як твоя, мусіли би змарнуватися. Торговлю старим зелізом могли би покищо й ми самі вести. Ми би при тім може й не запускалися в такі інтереси, що могли би нам принести лиш страту, як то ти зробив з одною частию тої карбованої бляхи, що непродана доси, лежить від кількох неділь на подвірю і ржавіє.

Згадка про єго неудалу спекуляцию карбованою бляхою вразила містерФішера дуже прикро, але він затиснув зуби і діставши штуханця, не відповів штуханцем. Він волів позістати при золотім предметі розмови і сказав: Я би дійсно мав охоту розвідатися близше про відносини в Люкфільд.

— Ну, то розвідай ся! — додавала міссіс відваги свему чоловікови. — Але розуміє ся під услівем, що ти таки зовсім поважно думаєш о тім, щоби туди вибрати ся.

— Я вже майже на то рішив ся, клопіт лиш з тим, звідки тепер гроший набрати.

Містрес Фішер подумала хвильку а відтак сказала: Маємо тепер три тисячі долярів в банку — правда?

— А так.

Отже добре. І гадаю, що для чоловіка, котрий розуміє свою річ, вистане два тисячі долярів, щоби придбати собі всего, що потреба для копальника. Прочі тисяч долярів лишаться нам на случай потреби.

Фішер видивився на свою жінку такими очима, що в них видко було страх і радість. Що вона була діяльнійша і більше підприємчива від него, о тім міг він вже нераз переконатися від часу, коли вони пібрали ся. Але все таки ніколи не був би припускав, щоби вона могла здобути ся на таку смілість та розпоряджати так легко лиш з великим трудом призбираними грішми; отже в сій хвили не знав що сказати їй на єї предложенє.

— Ну, щож, не сподобало ся тобі моє предложеннє? — спитала жінка ґлумливо.

— Сподобати — сподобалось! — сказав на то Фішер. — Але що буде, як нам не удасть ся?

— От і знов тебе пізнати, який ти! Твої найсьмілійші гадки то головно лиш такі, щоби підносити сумніви. Як би тота карбована бляха була тоді золотою бляхою, то ти певно був би сумнівав ся, чи купувати єї за старе зелізє.

— Даймо вже раз спокій тій карбованій блясі! — відозвав ся містер Фішер, котрий також вже зачинав сердити ся. — Яко совістному батькови не вільно мені легкодушно розпоряджатись моїм майном. Коли має ся три доньки, то треба старати ся о потрійний посаг.

— Коли ти тих три тисячі долярів уважаєш за посаг для наших трох доньок, то кожда з них якраз на стілько богата, щоби віддати ся за того, що улиці замітає.

— Тих три тисячі долярів мають преці служити лиш за основу для їх посагу.

— Отже якраз длятого хотіла би я їх на то ужити, коли тобі раджу спробовати щастя з ними. Тим преці не можна потішати ся, що капітал збільшиться відсотками і дальшими ощадностями, вік наших доньок того вже не видержить.

Фішер спустив голову в долину. Єго жінка правду казала. Єго доньки підходили вже досить сильно до того віку, в ктрім слово панночка приходиться досить ґірко слухати. Дійсно годі було тратити час, щоби призбирати досить великий посаг для них і не віддавати дівчата за першого ліпшого бідачиска.

Містрес Фішер взяли тепер сама ґазету до рук і стала прочитувати золоті вісти про Люкфільд. Скінчивши читати, приступила до свого чоловіка і сказала до него, поклавши єму руку на плече: Коли в тім, що в ґазеті написано, хоч дрібка правди, то земля в Люкфільд мусить таки повна бути золота.

— Та й я так само гадаю — признав ся Фішер, — але все-таки могло би бути, що я не маю щастя. А ти би нічого на то не казала в такім случаю, як би гроші надармо розійшлися?

— А вжеж, що не казала би нічого, Джордже. Даю тобі навіть моє слово на то, що я на случай неудачі буду тебе подивляти яко чоловіка смілого і підприємчивого, до чого я на жаль доси не мала нагоди.

— Ну, коли так, то я звідаю ся, кілько правди на тім, що про Люкфільд пишуть. Коли правда, то за кілька днів буду вже там.

На тім справу порішено.

Фішер додержав слова. Одержавши дуже дабрі пояснення, поспішив ся, щоби чим борше заїхати до Люкфільд, віддаленого яких два дні їзди зелізницею, заким би ще хтось другий захопив єму зперед носа послідний кусник золотодайної землі.

Містрес Фішер тимчасом взяла на себе веденє торговлі старим зелізєм, підчас коли еї три доньки, о скілько не займали ся домашною роботою, думали о тім, як то вони стануть такими богачками, що самі міліонери будуть сватати ся до них.

* * *

Минуло чотирнайцять днів від коли Фішер виїхав. Крім переписного листка, котрим він дав знати, що заїхав до Люкфільд, не наспіла була до Стікарсгук ніяка звістка від него. Єго жінка дожидала нетерпеливо обширного письма від него.

Коли воно наконець наспіло, принесло їй лиш розчарованє, бо зміст його був слідуючий:

Люкфільд, 5 мая 1906.

Моя дорога жінко!

Наконець можу тобі вже обширно розповісти, як мені тут веде ся і що стало ся в Люкфільді. Я маю ся досить добре. То таки все правда, що ми про Люкфільд читали і чого наслухали ся. Земля тут місцями таки справді дуже золотодайна і що дня находять нові копальники золота, лиш що по найбільшій части забираються, назад, як прийшли, значиться поправді з трохи порожнійшими мошонками, бо житє тут дуже дороге. Бохонець хліба на примір коштує тут доляра (пять корон), один оселедець пятьдесять центів (півтретя корони), пуделочко сірників десять центів (пятьдесять сотиків), лист паперу з ковертою двайцять центів, а сталеве перо пять центів (двайцять пять сотиків).

Буду небавом знов у вас, бо тут по правді нема що робити. Тут нема ще ані одної хати, лиш шатра і з пняків побудовані буди без склянних вікон і без замків в дверех. Найелеґантнійші домівки то два нездалі вже до їзди ваґони зелізничі. В однім з них мешкає властитель готелю, якийсь містер Розестон а в другім сплять його гості на двох поверхах понад собою та платять — три доляри за ніч. Щоби не видавати гроший на нічліг, я зараз другого дня купив собі кусник ґрунту і викопав там собі печеру, в котрій мешкаю. Материялу будівельного було би тут досить і можна би за дурно дістати, але ліс, а котрого треба би возити, досить далеко звідси і сам один чоловік без коня і воза не може дерева собі звести.

Я свій ґрунт вже два рази перерив, але не знайшов ані зеренка золота. Та й позістану тут лиш доти, доки знов його не відпродаю. То потягне ся може яких чотирнайцять днів. Тим часом мушу ціле поле вкрити знов викопаною землею та позасаджувати викопаними в лісі корчами, щоби знов виглядав як той ґрунт, що ще рискаля не видів. Але не гадай собі, що то якесь обманьство. Тут всі ґрунти, на котрих нема золота, так загально украшують, щоби їх можна знов відпродати.

Такого ґрунту, в котрім було би золото, тут вже зовсім не можна набути. Найліпші закупили поодинокі копальники, які тут найперші поселили ся, а прочі ґрунти визискує акційне товариство. Перші поселенці всі так розбогатіли, що аж дуріють і доставляють аґентам банку, що від них відбирає їх золото, правильно спорі мішочки золота, а за то дістають банкноти і добрі векслі. Але вони тратять величезні суми на гру в карти та на лихі напитки.

З браку всяких благороднійших розривок, особливо же з браку всякого знакомства з женщинами, котрі могли би і їх приборкувати, дичіють тут навіть і благороднійші зпоміж копальників. Не один дав би й ціле майно за женщину, яка схотіла би за него віддати ся, А то на цілий Люкфільд з його девятьсот мужчинами єсть всего лиш сімнайцять женщин.

Але тепер вже кінчу. Папір дорогий, а моя рука тепер ліпша до рискаля як до пера. Заким виіду звідси, напишу ще до тебе переписний листок.

Здоровлю сердечно і цілую Тебе й діти та позістаю ваш

Джордж Фішер

поле 329, коло дуплавого дуба Люкфільд.

Підчас коли містрес Фішер читала лист, западав ся перед еї очима цілий світ щастя і блеску. Красна золота мрія, задля котрої пішла більша часть ощадности, закінчила ся прикрим розчарованєм. Годі було припускати, щоби Фішер з тої дорогої нори золотої вернув зі значним останком тих гроший, які взяв був з собою.

Чи не можна було щось зробити, щоби бодай недопустити до утрати гроший?

Міссіс довго думала над тим і читала лист по кілька разів. Коли майже вивчила ся його на палять, впала на якусь гадку, котру взяла ся таки зараз в діло переводити.

Перше, до чого взяла ся, було то, що вислала до свого мужа телеґраму того змісту, щоби він не продав свого ґрунту і лишив ся, де єсть, аж вона дасть єму знати.

Відтак скликала свої три доньки і сказала їм, що треба, щоби одна з них з матірю поїхала до Люкфільд помагати батькови. Прочі дві мусіли би остатись дома під опікою своєї тети.

Доньки почали зараз перечити ся о то, котра з них має їхати з матірю, аж матір вибрала Марійку.

Тепер спаковано куфри. Але найдивнійшими пакунками було кілька великих звитків карбованої бляхи, котрі вислано наперед на зелізницю. На закінче містрес Фішер дала своїм донькам, що оставали ся дома, спору пачку поучень, як мають вести ся і невеличку суму гроший а відтак поїхала з Марійкою.

(Дальше буде).

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших поклинів).

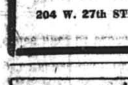
Ціна одної стрічки 10 центів.

NEW YORK, N. Y.

Бр. св. Володимира, від. 130 У. Н. Союза устроює **ВЕСЕЛИЙ ПІКНІК в неділю, 31. липня 1921 р. в Belvedere** Park, North Beach, L. I. Початок о годині 10-ій рано. Вступ до парку і з war-tax 50 цнт. разом. На сім пікніку буде приґравати Укр. Банда. Будуть гарні річи до виґравки, кругольня, гойдавки і т. д. Дозвіл є вироблений до пізної ночи. Приходіть всі, а ми Вас радо повитаємо.

74-76 КОМІТЕТ.

ВІДОЗВА
до Українців міста Філядельфії і околиці.

Дорогі Браття!

Як нам відомо зі старокраєвих часописий, тіло умершого нашого поета, Івана Франка, яке спочивало в чужій гробниці, перенесено тепер до власної гробниці. Хто читає ці звідомлення, а здорово подумає, то знає, що покійний наш поет Іван Франко не мав фонду на це. Та помимо цего, що тепер така нужда в старому краю, львівська українська громада старається що сили, аби сповнити свій обовязок і стати на рівні з другими народами.

Хто був Іван Франко, то по части всі знають, але часами не всі його роботу розуміють. Для нас, українських робітників, то був великий поет. Він був поет не такий як другі, бо не писав таких віршів, як другі поети пишуть: що там вода пливе, пташки співають, дерево хитається, листє шелестить і т. п. Поет Іван Франко що иншого писав. Він своєю наукою, так як той каміняр, робив дорогу українському народови до ліпшого життя. Не жиючи в розкошах, він ціле своє життє стояв на сторожі українського робочого народу. І львівська українська громада, а з нею й ціла галицька Україна не легковажили собі заслуг Франка так, як ми, американські Українці. Вони знають, що такому великому чоловікови по смерти належиться заплата. І справді вони зійшлись і порадились, аби за його прислугу висипати велику могилу, а на ній побудувати великий памятник. Для того вони відізвалися з просьбою до всього українського народу, щоби їм помогти в так великім ділі.

А що ми на це, американські Українці? Чи сповнили ми свій обовязок? Чи богато українських громад відсвяткувало бодай 5-літний ювилей нашого поета Івана Франка?

Ми, члени товариства ім. Івана Франка, від. 83 Укр. Нар. Союза в Філядельфії, Па., на піврічнім мітинґу взяли під дискусію, чи наше товариство не уділилоб якої, бодай малої жертви на памятник покійного Івана Франка. По короткій дискусії ухвалено на ту ціль 25 долярів і заразом вибрано комітет до збирання жертв на згадану ціль.

Товариство ім. Івана Франка вибрало комітет тому, що богато одиниць могло би дати маленьку жертву, і тому, що тепер філядельфійська громада і взагалі ніяка громада в Америці не має жадного подібного комітету, який дав би відповідний поклик до загалу. Отже товариство ім. Івана Франка вибрало комітет, котрий заложив фонд під назвою: „Фонд ім. Івана Франка", щоби можна троха більш гроша зібрати і вислати до комітету, який основано у Львові.

Нам дивно, де наші так великі парафії, громади, де наша інтелігенція? Політикують! Сваряться! Гніваються одні на других і таке инше.

Дехто з читачів скаже: а де ви, мудрагелі, були до сего часу? А ми, звичайні робітники, скажемо на це, що до такого діла в нас є парафії і великі громади тай інтелігенція. Та що з того, коли бідаки не мають часу...

І тому, що свідомий загал нічого собі з того не робить, тому товариство ім. Івана Франка взялося до такої великої роботи. І ми маємо надію, що філядельфійська громада не возьме нам цього за зле, але поможе в збиранню жертв на памятник пок. Івана Франка.

Моні ордери і чеки просимо виписувати на імя „Фонд ім. Івана Франка" і висилати враз з листом на адресу: **Роман Карбівник, 913 N. Sartian St., Philadelphia, Pa.**

Філядельфія, Па., 24. липня 1921.

ЗА КОМІТЕТ:

Семен Рудакевич, предс.; **Роман Карбівник,** кас.; **Михайло Клапко,** писар.; **Панько Басараб, Симеон Чорномаз,** члени.
(Печать).

ПОЛЬСЬКІ ОФІЦИРИ МЕЖИ СОБОЮ.

В. Кракові в канцелярії команди 20 п. п. майор Тшесьньовскі вистрілом з револьверу убив підполковника Мадуровича, а опісля сам застрілився.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЖАНДАРМСЬКІ ВИБРИКИ.

З Дикова старого пов. Чесанів пишуть до „Батьківщини" про перешкоди, які робить жандармерія просвітній орґанізації в тій громаді. Молодіж рішила відновити читальню „Просвіти", зладила власним коштом одну кімнату в невикінченім Народнім Домі а старий виділ повідомив старостство про загальні збори на день 22. мая. Довідавшись про се, комендант жандарської станиці, Заґурский заявив виділовим, нехай не важаться на ніякі збори, бо він їх розжене, хиба що викажуться позволеннем від старостства. Тоді виділ поінформувався у філії „Просвіти" в Любачеві, що по закону ніякого позволення від старостства не треба, вистарчає само повідомлення і тому виділ доніс старостству про другі збори, які визначив на 5. червня. Збори відбулися в порядку а про вибір нового виділу повідомлено старостство, як сего вимагає закон. Через три дні явився в селі жандарм і почав доходити, хто зробив збори, за чиїм дозволом і загрозив, що вивезе всі хдо Вадович, як не перестануть з читальнею. Дня 12. червня с. р. члени читальні (около 70 осіб) зійшлися, як се позволяє їм статут, атверджений намісництвом, на читання та розривку. Нагло явилося в читальни двох жандармів і приказали всім роїйстися. Опісля пильнували до пізного вечера Народного Дому. Все те звичайне жандармське безправство, щоб відстрашити людий від орґанізаційного життя. Ані на загальні збори ані на звичайні сходини членів не треба дозволу від старостства а тим менше від жандармерії.

ЖИДИ В СПРАВІ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Жидівська ґазета „Ідіше Пресцентрале" пише, що незабаром має Найвисша Рада рішити справу Східної Галичини. Ся справа обходить дуже і Жидів, яких 670 тисяч жиє тут побіч Українців і Поляків. Тому до Ради амбасадорів звернулася жидівська делеґація з меморіялом, в якім домагається признати Жидам право на самоуправу, яка має обіймати релігійне життє, суспільну опіку та школи. Самоуправу загалу буде виконувати Жидівська Національна Рада, вибрана громадами. Далі хотять Жиди мати свого заступника при краєвім начальнім уряді та утворення окремої жидівської виборчої курії.

МІЖДЕРЖАВНА ПОЧТОВА КОНФЕРЕНЦІЯ В РИЗІ.

Народній комісар почт і телеґрафів оголошує, що на протязі с. м. відбудеться на пропозицію сов. уряду зїзд представників почтових установ Німеччини, сов. Росії, Фінляндії, Данії, Швеції, Норвеґії, Латвії, Естонії, Литви і Польщі.

Почтовий рух між Анґлією і сов. Росією почався фактично ще перед підписанием відповідної умови. З Німеччиною совітський уряд крім підписання договору, заключив окрему умову, на основі котрої управління німецьких почт зобовязалося доставляти кореспонденцію з сов. Росії до Чехо-Словаччини, Австрії і Данії. Одночасно сов. уряд запевнив транзит почтових посилок і телеґрам через Латвію і Литву. Заключено теж договір з Півн. Данським тел. Т-вом, на основі котрого згадане товариство отримує право висилати телеґрами до Східної Азії по телеґрафічних шляхах Росії.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщення, за більше разів даєсь відповідний опуст. Дворазове оголошення з 5 стрічок $1.00.

ПАВЛО ЖОНЦА зволить зголоситися до адмін. „Свободи" по лист з краю від Феськи Незнайко з повіту Збаражського, залучаючи 25 цнт. марками. 74

НА ПРОДАЖ ҐРОСЕРНЯ І БУЧЕРНЯ в українсько-польській части міста. Істнує від 30 років. Добрий трейд. Голоситись до стору: 137 Morris St., Jersey City, N. J. 74-75

Глядаю місця побуту співачки-артистки **О. КРУШЕЛЬНИЦЬКОЇ** в родинній справі і прошу її як і тих осіб, котрі її знають, щоби зголосились на адресу: **VASYL KRUSHELNYCKY, ukr. porucnik, Ukr. Brygada, Nemecke Jablonne, Cesko-Slov. Republic, Europe.** Заразом прошу звернутись до адмін. „Свободи" по мій лист, який я переслав сюди. 73-74

Михайло Господин, з села Заліщики малі, поч. Язлівці, пов. Бучач, Гал., інтернований в Чехословаччині, пошукує слідуючих осіб: свого брата **АНТОНА КОВАЛЬЧУК,** з Заліщик малих і **ВАСИЛЯ** та **ЛУЦЯ БАЙОРА** походячих з села Сілець Белзський, пов. Сокаль, Гал., котрих пошукує Демко Кузмів з того самого села. Вони самі, або хто про них знає зволять зголоситись до: **MICHAL HOSPODYN, Cs. Armardni. Zbr. cs. III. Ukr. Rota, cs. XIII v Leopoldove, Slovensko, Checho-Slovak Rep., Europe.** 73-4

